

Popularnonaukowe streszczenie projektu

W 1513 roku Kościół rzymskokatolicki ogłosił dogmat uznający nieśmiertelność jednostkowej duszy będącej formą ciała, a wiek XV obfitował w traktaty na temat nieśmiertelności duszy jednostkowej. Czy jest to ze sobą powiązane? Projekt „Dlaczego humaniści *quattrocento* musieli bronić jednostkowej nieśmiertelności?” da odpowiedź na to pytanie.

Zagadnienie jednostkowej nieśmiertelności – co może wydawać się zaskakujące – było w średniowieczu dość rzadko omawiane. W sposób zdecydowany chrześcijańscy myśliciele zaczęli bronić tej koncepcji w drugiej połowie XIII wieku w wyniku upowszechnienia się awerroistycznej i aleksandrystycznej interpretacji myśli Arystotelesa, które negowały jednostkową nieśmiertelność. W tym kontekście zrodziła się słynna polemika dotycząca nieśmiertelności duszy jednostkowej, której jednymi z głównych uczestników byli św. Tomasz, idzi Rzymianin i Siger z Brabancji. Jednakże omawiana problematyka nie została wyczerpana w tym czasie i zyskała w XV wieku dodatkowy impuls dzięki nowym przekładom na język łaciński tekstów platońskich i arystotelesowskich i cechował ją renesansowy kontekst teologiczno-filozoficzny, odmienny od *stricte* scholastycznego. *Quattrocento* obfitowało w traktaty dotyczące nieśmiertelności duszy jednostkowej, przy czym niewiele powstało tekstów *par excellence* filozoficznych na ten temat, ale zagadnienie podjęli liczni humaniści (jedną z najważniejszych dla całej epoki w tym zakresie była *Theologia Platonica* Marsilia Ficina, zarówno filozofa, jak i humanisty). Wśród autorów traktatów o nieśmiertelności w humanistycznym nurcie byli m. in. Agostino Dati, Giovanni Manardi, Antonio degli Agli, Leonardo Nogarola, Jacopo Campora, Pier Candido Decembrio. Ich prace w przeważającej mierze są dostępne w formie starodruków lub rękopisów, spośród wymienionych, jedynie tekst Decembria jest wydany krytycznie. Proponowany projekt obejmuje dogłębną analizę dzieł wspomnianych intelektualistów (jak również inne humanistyczne teksty zawierające dociekania o nieśmiertelności), która pozwoli na sformułowanie odpowiedzi na zawarte w tytule pytanie. Rzetelne zbadanie formy i treści tych prac umożliwi ocenę związku humanistycznych koncepcji *dignitas* i *nobilitas hominis* z zagadnieniem nieśmiertelności duszy, a także uzupełni intelektualny obraz renesansowych rozważań na ten temat. Celem projektu jest napisanie monografii zawierającej edycję dwóch spośród wymienionych wyżej tekstów oraz kilku artykułów na temat piętnastowiecznej fazy problemu nieśmiertelności.

Zagadnienie jednostkowej nieśmiertelności ciągle jest szeroko dyskutowane, a planowane prace (monografia, wydania traktatów i artykuły) przedstawią nowe źródła oraz argumenty na rzecz rozwiązania tej kwestii. Stanowi ona ważny element intelektualnego dziedzictwa kultury europejskiej.